

ZPRÁVY

ČESKOSLOVENSKÉHO ESPERANTSKÉHO VÝBORU INFORMOJ DE ĈEĤOSLOVAKA ESPERANTO-KOMITATO

Číslo 13

O S V Ě T O V Ý Ú S T A V v Praze

Leden 1963

Zpráva

o aktivu funkcionářů esperantských kroužků svolaném Osvětovým ústavem v Praze a Čs.esperantským výborem do Domu osvěty ve Velkém Meziříčí ve dnech 15. a 16.prosince 1962.

Osvětový ústav v Praze svolal ve spolupráci s Čs.esperantským výborem a za souhlasu ministerstva školství a kultury do Domu osvěty ve Velkém Meziříčí funkcionáře esperantských kroužků při osvětových zařízeních a klubových zařízeních ROH k projednání úkolů esperantského hnutí v Československu v nejbližším období a ke zhodnocení dosavadní činnosti esperantských kroužků.

Aktivu se zúčastnili:

za ministerstvo školství a kultury:	s. Jiřina Bukačová, pracovnice v.odb.MU
za Osvětový ústav v Praze:	s. Vladimír Hindrák, ved.IV.odd. s. Dr. Miloš Chyba s. M. Hanousková
za Osvětový ústav v Bratislavě:	s. O. Jurkovičová
za Čs. esperantský výbor:	ss. Dr. J. Jermář, F. Sviták, A. Malík, Th.Kilian, J. Havlík, D. Kočvara, MUDr. L. Izák

Na aktivu byly zastoupeny tyto kroužky:

OKD Praha.CSD Česká Třebová, ZK Ostroj Opava, PKO Prešov, ZK Turčanské strojárne Martin, JKS Třinec, OB Králíky, j-KT Svitavy, ZK MEZ Náchod, ZK Prero,ské strojírny Přerov, MOB Znojmo, ZK Slezan, PKO Brno, PKO Hradec Králové, ZV Cs.stát. lázně Poděbrady, OB Tábor, ZK B.Němcová Teplice, OD Třebíč, Ledec n.S., ZV Tatra Kolín, PKO Liberec, ZV Grafia Jihlava, KDO Košice, DO Olomouc, ZK Partizán Žiar n.Hr.i DO Nový Jicín, DO Nové Zámky, ZKP Uherský Brod, DO Trutnov, OB Ostrava–Zábřeh.

Aktivu se dále zúčastnili zástupci těchto zřizovatelských organizací:

za ZK Jitex :	s. Božena Apolínová.
za PKO Brno :	s. Jaroslav Sklenář
za OD Třebíč:	s. František Sedláček
za MOB Gottwaldov:	s. Jaroslav Hošek

Aktivu se též zúčastnil za Čs.rozhlas s. František Zajíček.

O zkvalitnění práce esperantských kroužků (výťah z hlavního referátu s. V. Hindráka, ved. IV. odd. OÚ)

Úkolem aktivu je říci objektivní názor na poslání a činnost esperantských kroužků. Lze souhlasit se zásadním názorem na esperanto jako prostředku snazšího dorozumění. Je vrak dorozumění a dorozumění. A právě v různosti přístupu k této otázce je příčina mnoha nedorozumění. Sama myšlenka mezinárodního jazyka sváděla od samého počátku k přecenění úlohy takového jazyka. Stoupenci jednotného mezinárodního jazyka zcela přirozeně začali ve snaze pomoci věci úlohu tohoto jazyka přecenovat — zaměnili prostředek za cíl formu za obsah. Proto se právě u esperanta začalo hovořit o kosmopolitismu, o pacifismu a jiných ismech. Kritika těchto ismů byla v mnoha případech oprávněná. Absolutně záporný postoj k esperantu by byl sám o sobě formalismem avšak zůstává nespornou skutečností že určité kruhy u nás i za hranicemi se snažily i snaží zneužít esperanta ve svůj prospěch, a udělat z něj nástroj své politiky. Jde konec-konců také o to, v jakých společenských vrstvách nalezlo hnutí za světový jazyk nejsilnější ohlas. Je třeba si uvědomit, v jaké situaci žijeme a z hluboké analýzy této situace vyvodit závěry pro jednotlivé dílčí jevy, události apod. a tím zpětně dojít i ke správnému pojetí esperantského hnutí. Doba, do níž budeme moci říci, že v ní „vypukl mír“, je zatím ještě značně vzdálena. Rozpadající se společenský řád vnáší do všech vztahů, a to jak vnitrostátních tak i mezinárodních značné napětí, jehož intenzitu, přelévání, klesání i stoupání můžeme sledovat teprve po hlubokém ekonomicko—politickém rozboru a na jehož základě mu i čelit.

Stanovení této diagnózy má svůj mimořádný význam právě na tomto místě již proto, že činnost esperantského hnutí je svou podstatou zaměřena ven, na styk s ostatními zeměmi, na osobní i společnou korespondenci s konkrétními jednotlivci i skupinami, na něj je možno mít určitým způsobem vliv, nebo aspoň tlumočit jim naše stanovisko.

Právě proto že otázky zahraniční politiky jsou u nás předmětem zájmu nejširších vrstev a nikoliv pouze hrstky profesionálních politiků, je třeba, aby se jasné stanovisko obráželo i v každém jednotlivém dopisu, který jde od nás do ciziny.

Zásady naší zahraniční politiky byly znovu velmi jasně řečeny na XII. sjezdu KSČ. Zde budu ještě jednou zdůrazněna - právě proto, že esperantské hnutí je zaměřeno především na styky s cizinou - zásada mírového soužití a mírového soutěžení dvou rozdílných společenských i ekonomických systémů tak, jak ji na mezinárodním fóru proklamuje reprezentuje Sovětský svaz. Vysvětlování této zásady by mělo být cílem a obsahem veškeré korespondence esperantských kroužků se zahraničím. Budou-li kroužky toto provádět, podají nejlepší důkaz oprávněnosti své existence. Předpokládáme, že kroužky jsou s to citlivě reagovat na aktuální mezinárodně politické problémy, jež se vyskytly, jako například napětí kolem Kuby - nebo jež se v budoucnu projeví. Víme, že mezinárodní situace je stále napjatá a že válečná propaganda v kapitalistických zemích jede na plné obrátky a proto nesmíme vynechat jediné příležitosti a mocnosti k výkladu a k vysvětlení našeho stanoviska.

Problémy zahraniční politiky mají tedy přirozeně hlubokou souvislost s ideologickou prací vůbec. Nemůže mít reálný pohled na události ve světě nikdo, kdo k nim nepřistupuje z hlediska historického materialismu, kdo nevidí třídní pozadí těchto událostí a jejich vzájemnou souvislost. Proto takový důraz na politické vzdělávání v kroužcích, a proto nás také mrzí, že toto vzdělávání zaostává. Není náhodou, že XII. sjezd věnoval ideologickým otázkám takovou pozornost. Již dokument "O výhledech dalšího rozvoje naší socialistické společnosti" konstatuje, že by bylo chybné podlehnout představě, že nové materiální a společenské podmínky života vedou automaticky k ideovému růstu lidí. Právě zkušenosti z kroužků ukazují opak. Prakticky všichni esperantisté u nás jsou zapojeni do výrobního procesu a při tom kolik škodlivých ideologií vyplave na povrch právě v této zájmové činnosti. Zdá se někdy, jako by lidé zde odložili masku svého pracoviště a ukázali svou pravou tvář, k nepoznání odlišnou "od té pracovní". Proto patří výchovné a ideologické práce k hnacím silám rozvoje naší společnosti. I na půdě esperantských kroužků bude tedy prováděn aktivní boj proti přežitkům minulosti, proti negativním vlivům, jež do kroužků velmi lehko mohou vnikat právě korespondencí s cizinou i vlivem zakořeněných představ z minulosti.

Naše strana chystá gigantické opatření na zvýšení úrovně a možností vzdělání mimo školu. Půjde o celý jednotný systém mimoškolního vzdělání, jak si ho vyžaduje naše výroba i společenský a veřejný život. Do tohoto komplexu bude zahrnuta i zájmová činnost. Budiž zde jasně a odpovědně řečeno, že v tomto komplexu si esperanto může vydobýt takovou pozici, která se bude rovnat přínosu k realizaci hlavních úkolů rozvoje naší společnosti. Nemáme v úmyslu a nebudeme smlouvat s nikým, zda ta nebo ona ideologie je správnější. Pro nás platí pouze ideologie jedna. Nebudeme se dohadovat, zda esperanto patří do škol, když naše školství má své úkoly dány. Připouštíme však, že esperanto jako prostředek může sehrát nemalou úlohu v dorozumění mezi národy, a to i v duchu proletářského internacionalismu, že může být účinným prostředkem pro propagaci Československa a jeho zahraniční politiky a toto jediné dává esperantu a esperantským kroužkům oprávnění k existenci.

Bude-li se tedy hovořit o podpoře zájmové činnosti — do níž beze sporu činnost esperantekých kroužků spadá — nebude to znamenat v žádném případě "popuštění uzdy" k překotnému zakládání kroužků a k propagaci názorů jiných esperantských svazů, nýbrž spíše poskytnutí dalších možností k podílu esperantistů na úkolech celospolečenského charakteru. Smyslem veškeré ideologické práce je výchova pracujících v aktivní budovatele nové, komunistické společnosti, k socialistickému postoji k práci, k novému vztahu mezi lidmi, k novému pojetí morálky, k proletářskému internacionalismu a socialistickému vlastenectví. Již jen tento výčet dává dostatek námětů k zaměření činnosti kroužků, k naplnění jejich schůzek a výchovné práce.

Měli jsme možnost sledovat a hodnotit po delší dobu činnost esperantských kroužků při našich osvětových i odborářských zařízeních. Můžeme tedy dnes tvrdit, že jsme dostali komplexní pohled na tuto činnost a že z ní můžeme již vyvodit určité závěry. Konstatovali jsme s uspokojením, že bylo dosaženo základního organizačního podchycení esperantských kroužků a že, všude tam, kde se vyskytl větší počet esperantistů, tyto kroužky byly založeny a pracují. Čs. esperantský výbor má dnes registrováno 119 kroužků a je s nimi v písemném kontaktu.

Kroužky našly ve většině případů dobrý vztah ke svému zřizovateli i k Čs. esperantskému výboru a dokázaly dokonce v několika případech vyloučit ze svého středu rušivé elementy. Osvětový ústav i Čs. esperantský výbor jsou si vědomi toho, že písemný styk s kroužky sám o sobě je nedostačující a že i řízení prostřednictvím věstníku Zprávy ČSEV nemůže situaci vyřešit. Proto Osvětový ústav plánuje na příští rok rozsáhlejší osobní styky s kroužky, a to jak členů ČSEV a jeho aktivistů, tak i přímo pracovníků Osvětového ústavu, kteří by na místě jednali nejen s kroužky, nýbrž i se zřizovatelem a podle konkrétních podmínek ukázali na možnost činnosti kroužků a na jejich využití v kulturně politické práci. Domníváme se, že jsme se dosud málo věnovali informování zřizovatelů o tom, jakým způsobem je možno esperantských kroužků využít, aby jejich práce nebyla izolována od kulturně politických úkolů, které tato zařízení měla provádět. Je jisté, že v mnoha případech nechyběla dobrá vůle, jak se strany funkcionářů a členů esperantských kroužků, tak i se strany zřizovatelů, že však chyběly zkušenosti, jak takováto spolupráce by mohla a měla vypadat. Kroužky samy budiž s politováním řečeno — projevovaly málo iniciativy v zapojení se do kulturně politických úkolů a čekaly spíše na pomoc a podporu zvenčí, při čemž hledaly podporu právě pro svoji izolacionistickou činnost. Dnes nám již nestačí, provádějí-li kroužky výuku esperanta, pořádají-li schůzky, výlety nebo výstavky o esperantu, protože takovouto činnost považujeme za samoučelnou a tím i existenci kroužků za více méně zbytečnou.

Lze litovat, že kroužky si ve Zprávách ČSEV málo všímaly dobrých příkladů a že málokdy vybočovaly ze své stereotypní činnosti. Bude proto namístě, zmíníme-li se zde znovu o několika dobrých příkladech, jak bychom si činnost kroužků představovali.

Jednou z možností, jak využít esperanta, byla činnost plzeňského kroužku při ZK ZVIL, který připravil pro plzeňskou rozhlasovou stanici antologii orientálních povídek, které si vyžádal na esperantistech z Indonézie. Jinou formou využití esperanta byla příprava prospektů našich výrobků, jak se o to pokusil esperantský kroužek u ZK Přerovských strojírů a kroužek při libereckém Parku kultury a oddechu. Brněnský kroužek spolupracoval potom při zpracování esperantské mutace propagačního materiálu pro brněnské veletrhy. Jinou formou, jak využít esperanta, je získávání materiálu pro výstavky, jak např. Esperanto v boji za mír, instalované ve Znojme a v Jihlavě, příp.

znojenská výstavka "Hirošima" nebo Maďarsko ve fotografii. Jsme-li již u výstavek, řekneme si rovnou, že i tyto musí být chápány politicky, že musí mít určitý cíl a ne pouze shromažďovat materiál. Z tohoto důvodu nestačí již dnes, pořádají-li kroužky výstavku např. dětských kreseb, byť byl materiál získán i ze zahraničí. Při hledání vhodných příkladů z hlášení našich kroužků uvědomili jsme si teprve, jak málo pozitivního a tvořivého v činnosti našich kroužků je. Domníváme se, že kroužky vyvíjejí sice mnoho energie na udržení své činnosti, že však tato energie přichází z velké části nazmar právě proto, že se kroužky snaží udržet starý standart spolkového života a že často ani nevědí, jakým způsobem se na kulturní práci naší společnosti podílet. Kladné příklady, které jsme uvedli, jsou pouze jednou z možností, jak esperantský kroužek může pracovat a o dalších si řekneme v následující části tohoto referátu.

Kroužky si ovšem právem stěžují na to, že jejich styk s Čs. esperantským výborem je velmi omezený a že i zřizovatelé se k nim nechovají se zvláštní vřelostí. Kořeny této situace jsou v samé činnosti esperantských kroužků. K tomu, aby se překročila hranice izolovanosti, musí přispět především kroužky samy. To ovšem znamená, že si funkcionáři a členové kroužků musí především sami vyjasnit obsah i rozsah své činnosti a tento obsah i rozsah vtělit do plánu na příští rok. A přirozeně, také tento plán plnit! To ovšem na druhé straně neznamená, že plán se bude skládat z jazykových kursů, několika vycházek, společenských večerů a podobných druhů činnosti.

Plán by měl v podstatě zahrnovat :

1/ Plán zahraniční korespondence, a to:

- a) s kterými zeměmi a s kterými partnery bude v příštím roce udržována korespondence, po případě na které země se hlavně korespondence soustředí,
- b) které zájmové oblasti budou v korespondenci přednostně sledovány,
- c) jakým způsobem bude prováděna v korespondenci propagace ČSSR,
- d) jakým způsobem bude v korespondenci propagována mírová politika socialistického tábora,
- e) kterým partnerům budou v příštím roce zasílány tištěné propagační materiály;

2/ Které veřejné akce kroužek v příštím roce uspořádá a které z nich navrhuje zařadit jmenovitě do plánu činnosti zařízení (např. výstavky, kulturní večery, vzpomínkové večery apod.) O náplni těchto akcí budeme hovořit zvlášť.

3/ které zájezdy a návštěvy hodlá kroužek realizovat, případně které družby chce uzavřít.

4/ Na kterých akcích organizovaných jinou složkou zřizovatele nebo jiným kulturním zařízením se hodlá kroužek podílet. Je jisté, že zřizovatel, zjistí-li dobrou vůli a ochotu kroužku pomáhat mu na kulturně politických úkolech, bude mít sám zájem na rozvoji činnosti kroužku a že tuto činnost bude podporovat. Nestačíme zdůrazňovat, že jde právě o podíl na těchto kulturně politických úkolech a že naprosto nestačí jazyková výuka. Provádí-li se jenom tato, nemá a nebude mít nikdy kroužek opodstatnění ke své existenci. Na druhé straně zapojení se do kulturně politické práce ukáže kroužku nové možnosti pro obohacení činnosti a zbaví jej pocitu odloučenosti od událostí kolem něho, pocitu, jako by byl ze všech úkolů vyloučen.

Z tohoto sohematu vyplývá následující :

1/ Má-li být kroužek akceptován jako kulturní činitel, musí si zajistit, aby plán jeho činnosti byl včleněn do plánu zřizovatele. Je přirozené, že zřizovatel akceptuje a dále prosazuje jen takový plán, který odpovídá úkolům jemu uloženým, případně vyplývajícím z usnesení nadřízených orgánů. Všeobecně vzato, tyto úkoly mají pokrýt jednak potřeby vzdělávání a výchovy, jednak potřeby kulturně společenského života. V obou těchto složkách by mohly esperantské kroužky nalézt uplatnění.

- 2/ Zřizovatel je první instancí, se kterou je kroužek povinen jednat. Nemá proto smyslu, prosazují-li funkcionáři kroužků některé své akce intervencemi na národním výboru přímo nebo dokonce na jiných orgánech, nýbrž mají svoji činnost koordinovat vždy s potřebami zřizovatele.
- 3/ Vztah kroužku a zřizovatele je jasně vymezen. Hovoří o něm směrnice pro činnost zájmových kroužků, jež byly znovu uveřejněny v 11. čísle Zpráv ČSEV. Zde je třeba si uvědomit, že tento vztah je podstatně odlišný od charakteru spolku a že pravomoc zřizovatele je mnohem rozsáhlejší, než jsou kroužky ochotny připustit. Existují mylné představy o volitelnosti funkcionářů, o vlastních financích, o tom, že funkcionáři odpovídají pouze plénu kroužku, atd. Takovýchto mylných představ, převzatých ze staré spolkařské činnosti, je celá řada.
- 4/ Činnost kroužku má vycházet především z místních potřeb, to je z potřeb místa závodu, družstva. Formy činnosti mohou být různé: přednášková činnost, besedy, večery otázek a odpovědí k aktuálním tématům, práce s filmem, práce s knihou a tiskem, organizace výletů, exkursí, sběratelská činnost, fotodokumentace, organizování soutěží a společenské zábavy a mnohé další.
- 5/ Zřizovatel sám (Dům osvěty, Osvětová beseda, Závodní klub) má zpravidla svůj vlastní poradní orgán. Je v zájmu kroužků, aby v těchto orgánech byly zastoupeny.
- 6/ Náklady na činnost kroužku rozpočtuje příslušné klubové zařízení. Členové kroužku neplatí příspěvky. Mohou však dobrovolně přispívat na činnost kroužků. Veškeré finanční prostředky kroužkem získané, musí být odevzdány zřizovateli, který potom uvolňuje příslušný obnos pro činnost kroužku. Byla-li určitá akce přijata do jednotného plánu školské a kulturní komise národního výboru, je tento úkol pro kroužek závazný a není možno od něho ustoupit. Na jeho úspěšné realizaci závisí důvěra v kroužek a podpora jeho další činnosti.

Pokud jde o organizační zajištění činnosti kroužků, vyplývá to z právního postavení kroužku vůči zřizovateli. Zřizovatel jmenuje vedoucího kroužku i ostatní funkcionáře, kteří jsou mu proto za činnost kroužku odpovědni. Skládá-li např. předseda, to je vedoucí kroužku, svoji funkci, musí tak učinit řediteli příslušného zařízení, nikoliv plénu kroužku. Je přirozené, že zřizovatel na druhé straně vyjde vstříc přání kroužku při jmenování funkcionářů, pokud tito skýtají dostatek záruky, že kroužek zdárně povedou.

Do organizačního zajištění činnosti kroužku patří především rozpis plánu činnosti kroužku a zajištění jeho realizace. Zde hájíme zásadu, že je rozhodně účelnější připravovat méně akcí a řádně je zajistit, než riskovat fiasko, byť i jediné akce. O této zásadě hovoříme především proto, že ze zkušenosti známe velké nadšení a velkou obětavost členů kroužků na straně jedné a omezené možnosti na straně druhé. Proto každou větší akci je nutno prokonzultovat se zřizovatelem.

Zde by bylo účelné zmínit se o jedné představě, jíž většina kroužků trpí: kroužky se často obracejí na ČSEV se žádostí o souhlas k určité akci. Avšak ČSEV není oprávněn tento souhlas dávat. Není k tomu oprávněn ani Osvětový ústav sám. Oba tyto orgány mohou poskytnout pouze konsultativní pomoc, avšak oprávněn rozhodnout, zda určitá akce se má konat, je pouze a výhradně příslušný národní výbor.

Vzhledem k tomu, že esperantské hnutí nebylo u nás doma dostatečně využíváno, bude třeba věnovat napříště úkolům a účelnosti esperantských kroužků zvýšenou pozornost. Tato pozornost musí jít ruku v ruce s odstraňováním samoučelnosti esperantského hnutí. Domníváme se, že esperantské kroužky by se měly v příštím roce zaměřit:

- a) na seznamování širší veřejnosti s geografii a etnografií cizích zemí, za použití materiálu získaného korespondencí v esperantu. To znamená, pořádat výstavy o kultuře, politickém životě etnografických zvláštnostech, popřípadě přírodních krasách cizích zemí;
- b) na popularizování některých vybraných politických problémů, rovněž za pomoci materiálů získaných esperantským dopisováním (např. výstavka o Kubě, o boji pokrokových sil v Jižním Vietnamu, atd.);

- c) na organizování akcí spojených se světovými kulturními výročími, vyhlášenými UNESCO nebo Světovou radou míru, a to buď cizích osob u nás nebo našich významných osobností v zahraničí;
- d) na propagaci Československa v zahraničí;
- e) na propagaci mírového soužití mezi národy a koexistence dvou společenských systémů;
- g) na využití esperanta v propagačních akcích našich podniků zahraničního obchodu. Z této oblasti má řada podniků dobré zkušenosti. Obdobné zkušenosti s esperantem měl i Svaz čs. filatelistů při přípravě výstavy Praga 1962;
- h) esperantské kroužky by se mohly podílet na některých dílčích úkolech generálního projektu UNESCO "O vzájemném poznávání a oceňování kulturních hodnot východu a západu".

Vzhledem k tomu, že jde o významné kulturně politické úkoly, je třeba, aby kroužky konsultovaly řádně každou akci se svým zřizovatelem. Konsultační pomoc poskytne přirozeně i ČSEV, který kromě toho bude některé metodické pokyny publikovat ve Zprávách ČSEV.

Z nastíněných úkolů vyplývají i úkoly pro korespondenci se zahraničím. Znovu opakujeme – v tomto směru mají kroužky politické úkoly dva :

- 1/ propagaci mírového soužití
- 2/ propagaci Československa.

Z organizačních úkolů především pak získávání materiálů k výše vypočteným akcím.

Zde je třeba se zmínit o zahraničním postavení čs. esperantského hnutí a ČSEV. Jak známo, udržuje ČSEV styk s mezinárodní esperantskou asociací UEA. Zástupce ČSEV se zúčastnil dokonce kongresu této organizace v Kodani, o čemž podá v průběhu diskuse zprávu. ČSEV není dosud členem této organizace, avšak vztahy k ní jsou vcelku dobré.

Pokud jde o výměnné zájezdy kroužků, není nadále možno s takovými případy počítat. Plány kulturních dohod s výměnou zájmových skupin zpravidla nepočítají, a pokud snad ano, pak s konkrétními soubory LUT. Je nám známo, že se některé kroužky do zahraničí dostaly, šlo však prakticky ve všech případech o zájezdy podnikové, za jejichž realizaci přebírá podnik plnou odpovědnost.

Esperantské kroužky však zatím málo využívaly možností navazovat družbu mezi sebou, především mezi kroužky českými a slovenskými. Dobrým příkladem jsou Jihlava a Martin.

Aby zásady činnosti esperantských kroužků byly co nejvíce popularizovány, hodlá ČSEV připravit několik krajských srazů, jichž by se mohly zúčastnit celé kroužky a na nichž by tyto zásady byly podrobně projednávány.

Řekli jsme již, že esperanto je zájmová činnost. Stesky, že tato činnost nemá i proti jiným úsekům zájmové činnosti dostatek politické podpory, mají své příčiny. Ty nutno hledat především v situaci hnutí samého. Do jaké míry výsledky práce esperantských kroužků u nás svědčí o významu esperanta pro společnost? Je dvojí zájem: individuální a společenský. Cílem nemůže být šíření esperanta, ale politická ofensiva zájmu míru a pokroku, služba zájmům naší společnosti prostřednictvím esperanta. Podpora tohoto hnutí bude úměrná plnění tohoto cíle. V tom je oprávněnost esperantského hnutí vůbec. Jinak by šlo o hnutí samoučelné a zbytečné; to platí v celostátním měřítku i v měřítku místním.

Souhrn z diskuse:

V diskusi vystoupili: ss. Kilian (Třebíč), Lukáš (Hradec Král.) Lukáč (Prešov), Kucín (Košice), Čambál (Martin), Špína (Liberec), D. Kočvara (Ostrava); V. Kočvara (Opava), Pomykacz (Třinec), Štancl (Č. Třebová), Rýznar (Svitavy), Kroupa (Znojmo), Stoklasa (Přerov), Vondroušek (Brno), Tyráček (Jihlava), inž. Buček (Žiar n.H.), Bartovská (Místek) a další; za zřizovatele: Sklenář (PKO Brno), Sedláček (OD Třebíč), Apolínová (ZK Jitex Písek); mimo zástupce kroužků promluvil též s. Zajíček z Čs. rozhlasu Praha.

Diskuse se rozvíjela dvěma směry. Za prvé se zástupci snažili vysvětlit své postavení vůči zřizovateli a obhájit některé, již dříve známé argumenty ve prospěch esperanta, za druhé žádali na ČSEV konkrétnější řízení a usměrňování práce kroužků. Diskuse byla zahájena polemikou s názorem vysloveným v hlavním referátu, že by se esperantské hnutí někdy v minulosti ztrácelo v samoučelnosti. Pokud jde o pacifismus, nelze z něho vinit esperantské hnutí, i když mnozí pacifisté se naučili esperanto. Progresivní esperatisté v socialistických zemích i v kapitalistických zemích však zastávají stanovisko aktivní mírové spolupráce, účinně bojují proti přípravám války a pomáhají při likvidaci kolonialismu. Na otázku, komu slouží esperanto, lze odpovědět, že jakožto jazyk slouží každému, kdo jej používá, jako ostatně každý jiný dorozumívací prostředek. Poznámka, jakoby mezi esperantisty bylo málo dělníků, není zcela podložena. Lze např. namítnout, že první esperantské kluby u nás byly převážně dělnické a že první česko-esperantskou učebnici napsal dělník. Mnozí esperatisté se s myšlenkou komunismu setkali poprvé v esperantských kruzích. Zřizovatelé si s esperantskými kroužky nevědí často rady, nevědí jak jich využívat pro plnění vlastních úkolů, a proto je nechávají vegetovat na okraji své vlastní činnosti. Kroužky jsou ochotny ujmout se jakéhokoliv úkolu, na který počtem členů a jejich znalostmi stačí, jak na konec ukazují zkušenosti z některých kroužků, kde je se zřizovatelem dobrá spolupráce. Je pravda, že se kroužky zaměřovaly často na výuku esperanto, na pořádání kursů ovšem každé hnutí má zájem na udržení své existence, takže toto nelze kroužkům zvlášť vytýkat. Dají-li se kroužku úkoly, ochotně je splní i mimo vlastní výukovou činnost. K otázce rozšiřování esperanta lze říci, že bolestí kursu je nedostatek pomůcek. Učebnice, která vyšla v nákladu 3000 výtisků, byla vzápětí rozebrána a podle střízlivého odhadu se asi 2000 kusů dostalo do rukou esperantistů, kteří již jazyk znají, avšak nechtěli tuto učebnici postrádat ve svých knihovnách. A tak většina kursistů zůstala opět bez učebnice. Podobná, ne-li horší situace se projevila při vydání kapesního slovníku R. Hromady. Tím, že nejsou vymezeny a určeny cíle esperantského hnutí, se stává, že zřizovatelé apriori ohlašují zánik esperantských kroužků a jejich neúčelnost, i když kroužek se aktivně podílel na činnosti zřizovatele. ČSEV by měl náležitě informovat zřizovatele, jakým způsobem by bylo možno esperantských kroužků využívat.

Esperantské kroužky jsou připraveny pracovat na všech úkolech, jež byly nastíněny v hlavním referátu, je však třeba, aby tyto úkoly byly rozpracovány a aby srměnice k nim vydal ČSEV podrobněji. Kroužky mohou vykonat velmi mnoho pro propagaci ČSSR; esperantským kroužkům v Liberci a v Přerově se dostalo za jejich iniciativu uznání z podniků, které vdaly esperantské prospekty. ČSEV by měl vydat vzorový plán činnosti kroužků.

V diskusi vystoupil rovněž s. Zajíček, redaktor Čs. rozhlasu, který zástupce kroužků informoval o esperantském vysílání v čs.vysílání pro Rakousko a jako jeden z hlavních úkolů, který by kroužky v nejbližší době měly vykonat, vytýčil, aby všechny kroužky uvědomily své dopisovatele z Rakouska o tomto vysílání a požádal je o další jeho propagaci.

Závěr k diskusi pronesl s. Dr. Jermář, který ve své odpovědi na připomínky diskutujících uvedl, že v současné době lze pozorovat stagnaci esperantského hnutí v celém světě a, zejména v kapitalistických zemích. Co se týče otázky samoučelnosti, nemá smyslu uvažovat v obecných kategoriích, avšak je prospěšné si uvědomit, že praktická činnost některých kroužků se samoučelnosti neubránila. Charakteristické pro esperanto je, že to není jen jazyk, nýbrž hnutí, které má svoji ideologii. Dělnické počátky esperantského hnutí vystřídal po první světové válce silný vliv malé a střední buržoasie. Tento vliv stále ještě místy přežívá i v čs.esperantském hnutí. Na stesky některých esperantistů, že esperanto nemá u nás dost podpory a prostředků k propagaci, na rozdíl od některých kapitalistických zemí, odpovídáme: proč tam tedy není více esperantistů než u nás? Vždyť tisknou učebnice a časopisy, vysílají v rozhlasu, atd. Skutečnost, že jich není více, ukazuje, že tu hlavní roli hrají jiné faktory, než propagace. Ideologickou pozici esperantského hnutí lze v současné době i v kapitalistických zemích hodnotit vcelku kladně. Největší mezinárodní svaz UEA dokázal dokonce vyloučit ze svých řad maccarthiovskou skupinu esperantistů v USA, vystupuje proti kolonialismu, atd. Aktiv sám ukázal, že kroužky udělaly ve své konsolidaci a politickém uvědomění značný krok kupředu již tím, že samy hledají cestu, jak se zapojit do našeho nového života. Je však třeba více vlastní iniciativy, než čekání na to, co jim doporučí ČSEV.

Na některé dotazy k hlavnímu referátu odpověděl potom s. Hindrák a krátké zhodnocení celého aktivu provedla s. Bukačová.

Z á v ě r y

z pracovního aktivu funkcionářů esperantských kroužků ve Velkém Meziříčí 15.-16.12.1962

Členové Čs. esperantského výboru a funkcionáři esperantských kroužků, kteří se sešli na pracovním aktivu ve Velkém Meziříčí ve dnech 15. a 16. prosince 1962, usnesli se na základě předneseného referátu a průběhu diskuse doporučit esperantským kroužkům tato opatření:

1/ Esperantské kroužky proberou výsledky dnešní pracovní porady na svých členských schůzích, seznámí všechny členy s jejím obsahem a podle místních poměrů sestaví podrobné plány své činnosti, s přihlédnutím k výsledkům dnešního pracovního aktivu.

2/ Zástupci esperantských kroužků projednají výsledky této pracovní porady s vedoucími pracovníky svých zřizovatelských organizací a budou se snažit, aby v budoucnu spolupráce kroužků a zřizovatelských orgánů byla co nejužší.

3/ Esperantské kroužky budou pravidelně informovat ČSEV a redakci Zpráv ČSEV o své činnosti, a to zvláště o té činnosti, z níž je zřetelné vidět praktické použití esperanta a činnosti esperantistů pro naši socialistickou společnost.

4/ Čs. esperantský výbor prohloubí svůj styk s jednotlivými kroužky, a to jak po stránce administrativní, tak i po stránce osobního styku. ČSEV spolu s Osvětovým ústavem připraví do příštích Zpráv ČSEV metodické pokyny pro práci esperantských kroužků a i v budoucnu bude venovat zvýšenou pozornost otázkám řízení a programů esperantských kroužků.